

Σάββατο, 19 Μαΐου 2007
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΚΦΡΑΣΗ – ΕΚΘΕΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο άνθρωπος είναι το κέντρο του κύκλου της ζωής, αλλά όμως δεν είναι ο ίδιος ο κύκλος της ζωής. Ανήκουμε στον κόσμο, αλλά αυτός ο κόσμος δεν μας ανήκει, δεν είναι κτήμα μας. Είμαστε οι διαχειριστές της ζωής και όχι οι ιδιοκτήτες της. Δεν είμαστε δούλοι του κόσμου, ούτε όμως γίναμε κι αφεντικά του. Απλώς παραμένουμε οικονόμοι της ζωής.¹

Με αυτόν τον κάπως αφοριστικό τρόπο απεικονίζουμε την κρίση του ανθρωπισμού στον νεώτερο δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό. Ο αναγεννησιακός ανθρωπισμός πρόβαλε τον άνθρωπο ως το επίκεντρο της πραγματικότητας και κατέφυγε στα ανθρωπιστικά γράμματα, προκειμένου **να καταστεί ανθρῶπιος ο άνθρωπος** (homo humanis). Αγαθή κι επαινετή η πρόθεση του ανθρωπισμού, όπως επίσης αγλαοί² αποδείχτηκαν οι καρποί του μέσα στον επακολουθήσαντα διαφωτισμό με την καθιέρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου που υπόσχονται την ελευθερία ως εγγύηση της ανθρωπιάς του ανθρώπου.

Το αναπόφευκτο **ατόπημα** του ανθρωπισμού είναι η διολίσθησή του στον ατομικισμό. Ο Humanismus (ανθρωπισμός, ουμανισμός) κατάντησε Individualismus (ατομικισμός). Λέμε *άνθρωπος* και εννοούμε *άτομο*. Μιλούμε για τον *πολίτη* και έχουμε στον νου μας τον *ιδιώτη*. Αναφερόμαστε στον *εαυτό* μας και εξυπνοούμε το *εγώ* μας σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λησμονούμε τον *άλλο* που συνυπάρχει μαζί μας και το *όλον* μέσα στο οποίο συνανήκει το *εγώ* μας μαζί με καθένα *άλλο* του. Οι λογοτέχνες προφήτευαν από τον προπερασμένο αιώνα ήδη: «Όλοι στον αιώνα μας χώρισαν και γίνανε μονάδες, ο καθένας αποτραβιέται στη μοναξιά του, ο καθένας απομακρύνεται απ' τον άλλον, κρύβεται και κρύβει το έχει του³ και καταλήγει ν' απωθεί τους ομοίους του και ν' απωθείται από αυτούς» (Ντοστογιέφσκι).

[...]

Για να **υπερβεί** ο ανθρωπισμός **την κρίση** του απαιτείται να προβεί σε μια μόνο σωτήρια πρωτοβουλία: **να αποποιηθεί τον ατομικισμό**. Για να μιλήσουμε με την γλώσσα των ποιητών μας: «Το καίριο στη ζωή αυτή κείται πέραν του ατόμου. Με τη διαφορά ότι, αν δεν ολοκληρωθεί κανείς ως άτομο -κι όλα συνωμοτούν στην εποχή μας γι' αυτό- αδυνατεί να το υπερβεί» (Ελύτης). Ο ανθρωπισμός χρειάζεται, αλλά δεν αρκεί έτσι όπως κατάντησε, δηλαδή σαν ατομικισμός. Απαιτείται ο ανθρωπισμός και περιττεύει ο ατομικισμός. Είναι επιτακτική ανάγκη των καιρών μας περάσουμε από την εξατομίκευση του ανθρώπου στον εξανθρωπισμό του ατόμου. Με δυο λόγια, **πρέπει να απελευθερώσουμε τον ανθρωπισμό από τον ατομικισμό**. Όταν ο άνθρωπος

αυτοπεριορίζεται στο άτομο, τότε αυτοχειριάζεται⁴ υπαρξιακά. Ο ατομικισμός είναι το καρκίνωμα του ανθρωπισμού.

Ο ορίζοντας για την αποδέσμευση του ανθρωπισμού από τον ατομικισμό είναι ο κοινωνισμός⁵. Ο ανθρωπισμός χρειάζεται να κοινωνικοποιηθεί, δηλαδή ο άνθρωπος να αντιληφθεί την ύπαρξή του ως συνύπαρξη κι όχι σαν δήθεν αυθύπαρκτη μονάδα αποκομμένη από το περιβάλλον της, όπως δυστυχώς συμβαίνει με το άτομο. [...] Με μια απλή φράση: ο άνθρωπος δεν υπάρχει απλώς, αλλά συνυπάρχει κυρίως.

Ο άνθρωπος είναι συνάνθρωπος, αλλιώς καταντά απάνθρωπος. Ο ανθρώπινος άνθρωπος δεν είναι ατομικός αλλά κοινωνικός: δεν αποτελεί ύπαρξη αλλά συνύπαρξη.

[...]

Πυξίδα για τον ασφαλή διάπλου⁶ ανάμεσα στην Σκύλλα της εξατομίκευσης και στην Χάρυβδη της μαζοποίησης είναι η κοινωνικοποίηση του ανθρωπισμού. Χωρίς να διακινδυνεύουμε κανενός είδους προφητεία και δίχως να καταφεύγουμε σε ιστορικοφιλοσοφικές μαντείες, πιστεύουμε ότι ο κοινωνισμός του ανθρωπισμού είναι η **επιταγή των καιρών** μας.

(Μάριος Μπέγζος «Ο κοινωνισμός του ανθρωπισμού»,
Ευθύνη, τεύχος 420, Δεκέμβριος 2006, σελ. 647-648).

1. *οικονόμοι της ζωής*: διαχειριστές της ζωής
2. *αγλαοί... καρποί*: λαμπρά, αξιοθαύμαστα αποτελέσματα
3. *το έχει τον*: αυτό που διαθέτει
4. *αυτοχειριάζεται*: αυτοκτονεί
5. *κοινωνισμός*: κοινωνικοποίηση
6. *διάπλους*: το πέρασμα

ΘΕΜΑ Α

Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

ΛΥΣΗ

Ο συγγραφέας αναφέρεται στην κρίση του ανθρωπισμού στη σύγχρονη εποχή, την ταύτιση του με τον ατομικισμό και προτείνει τρόπους για την υπέρβαση του τελευταίου. Αρχικά, η θέση ότι ο άνθρωπος απλώς διαχειρίζεται τη ζωή, αν και αποτελεί το επίκεντρό της, αποτυπώνει την κρίση που διέρχεται ο ανθρωπισμός στον δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό. Στο πλαίσιο του αναγεννησιακού ανθρωπισμού ο άνθρωπος τέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος με αποτέλεσμα την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το διαφωτισμό. Ο ανθρωπισμός, όμως, έγινε συνώνυμο του ατομικισμού που είχε ως αποτέλεσμα την κοινωνική απομόνωση.

Προκειμένου να διασωθεί ο ανθρωπισμός είναι απαραίτητο το άτομο να υπερβεί την ιδιοτέλειά του. Ως εκ τούτου, απαραίτητη για τον απεγκλωβισμό του ατόμου από το ατομικιστικό πνεύμα είναι η συνειδητοποίηση από την πλευρά του ότι αποτελεί μέρος ενός κοινωνικού συνόλου. Στην αντίθετη περίπτωση χάνει το σεβασμό για το συνάνθρωπό του. Κλείνοντας, ο συγγραφέας επισημαίνει την αναγκαιότητα της κοινωνικής διάστασης του ανθρωπισμού στην εποχή μας.

ΘΕΜΑ Β

B1.

Να αναπτύξετε σε 70-90 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «Ο άνθρωπος είναι συνάνθρωπος, αλλιώς καταντά απάνθρωπος».

Μονάδες 10

ΛΥΣΗ

B1.

Ως κοινωνικό ον ο άνθρωπος βασίζεται στη συνύπαρξη, ενώ ο ατομικισμός τον καθιστά μονήρη και απάνθρωπο. Το «εγώ» μας το αναγνωρίζουμε μέσα από το «εμείς». Ειδικότερα, ο οργανωμένος συλλογικός βίος προϋποθέτει την ομαλή ένταξη του ατόμου στην κοινωνία, την υπαγωγή του σε ένα ευρύτερο πλαίσιο σχέσεων και δομών συνύπαρξης, ώστε να υπηρετούνται οι ανάγκες και οι σκοποί του συνόλου, που, επειδή υπαγορεύονται από αξίες διαχρονικές, δημιουργούν προϋποθέσεις για την εξέλιξη της συλλογικής ζωής. Η υπέρβαση, λοιπόν, του ατομικισμού αποτελεί βασική συνθήκη προόδου του κοινωνικού συνόλου. Από την άλλη, η θεώρηση του ατόμου ως αυτόνομης μονάδας το καθιστά αντικοινωνικό και απάνθρωπο, αποτραβηγμένο στη μοναξιά, που αντιμετωπίζει τους συνανθρώπους του με καχυποψία ή τους εχθρεύεται φανερά. Αυτό είναι κάτι που έχει αποδοθεί αποφθεγματικά μέσα από τη γνωστή λατινική φράση «Homo homini lupus» (ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος). Η απανθρωποποίηση ως εκ τούτου συνεπάγεται τη διάσπαση της κοινωνικής συνοχής με ολέθριες συνέπειες για το «εμείς» και φυσικά για το «εγώ».

B2.

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς, εκτός των άλλων, και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε δύο περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία.

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

B2.

Οι περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία είναι οι ακόλουθες:

3^η §: «Όλοι στον αιώνα μας ... και ν' απωθείται απ' αυτούς» (Ντοστογιέφσκι)

4^η §: «Το καίριο στη ζωή αυτή ... αδυνατεί να το υπερβεί» (Ελύτης)

B3.

Οι ακόλουθες λέξεις και φράσεις χαρακτηρίζουν ένα επίσημο ύφος λόγου. Να αποδώσετε με ύφος πιο ανεπίσημο και οικείο τις υπογραμμισμένες λέξεις:

να καταστεί ανθρώπινος ο άνθρωπος, ατόπημα, να υπερβεί την κρίση, να αποποιηθεί τον ατομικισμό, επιταγή των καιρών

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

B3.

να καταστεί: να γίνει

ατόπημα: λάθος, σφάλμα

να υπερβεί: να ξεπεράσει

να αποποιηθεί: να αρνηθεί, να απορρίψει

επιταγή: αίτημα, απαίτηση, ανάγκη

B4.

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συχνά στο κείμενό του α' πληθυντικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή του αυτή.

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

B4.

Ο συγγραφέας, διαπιστώνουμε, πως σε αρκετά σημεία του κειμένου επιλέγει τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου. Με αυτή του την επιλογή προσδίδει ζωντάνια, παραστατικότητα και αμεσότητα στο κείμενο μιλώντας ως εκπρόσωπος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου (π.χ. «Μιλούμε για τον πολίτη ... », «Αναφερόμαστε στον εαυτό μας ...»). Εντάσσει, με άλλα λόγια, τον εαυτό του στο σύνολο δημιουργώντας παράλληλα μια αίσθηση οικειότητας προς τον αναγνώστη και κάνοντάς τον να νιώσει την αίσθηση της ευθύνης ως μέλος του συγκεκριμένου συνόλου (π.χ. «... να περάσουμε από την εξατομίκευση ... », «... πρέπει να απελευθερώσουμε τον ανθρωπισμό ...»).

ΘΕΜΑ Γ

Σε μια εποχή με μεγάλο έλλειμμα ανθρωπιάς έχει σημασία να οργανώνονται εκδηλώσεις που βοηθούν όσους συνανθρώπους μας το έχουν ανάγκη. Να γράψετε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας, όπου θα εξηγείτε γιατί πρέπει να στηρίζονται τέτοιες προσπάθειες. Παράλληλα, να αναφερθείτε στη συμβολή της παιδείας στην καλλιέργεια της ανθρωπιστικής συνείδησης, ιδιαίτερα των νέων (500 – 600 λέξεις).

Μονάδες 50

Ενδεικτικό διάγραμμα οργάνωσης του κειμένου

Επικοινωνιακό πλαίσιο: ΤΙΤΛΟΣ

«Πλήρωση του ελλείμματος ανθρωπιάς»

ή

«Αγώνας για την ανθρωπιά»

ή

«Πώς θα καταστεί ανθρῶπιнос ο άνθρωπος» κ.τ.λ.

Πρόλογος

Στην εποχή μας είναι δύσκολη η υλοποίηση των αρχών του ανθρωπισμού. Παρότι θεωρητικά αναγνωρίζονται ως μια γενικά παραδεκτή δεοντολογία, αναπτύσσεται και μια κυρίαρχη βούληση η οποία εκφράζει το συμφέρον εθνών, κυβερνήσεων, ομάδων και αντιστρατεύεται την καθολική βούληση. Το αποτέλεσμα είναι η στρέβλωση των ανθρωπιστικών αξιών και το παρατηρούμενο έλλειμμα ανθρωπιάς. Ως εκ τούτου σήμερα διαπιστώνεται αποξένωση απ' το συνάνθρωπο, αδιαφορία για τον πάσχοντα άνθρωπο, για τον πρόσφυγα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, για όσους εκ των διανοουμένων τολμούν να υποστηρίξουν την αλήθεια, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γι' αυτό το λόγο οργανώνονται εκδηλώσεις προσφοράς ελπίδας.

Κ. Μέρος

Απάντηση στο 1^ο ζητούμενο

Θ.Π.1 Στις μέρες μας πληθώρα εκδηλώσεων στέλνουν μήνυμα ανθρωπιάς και συμπαράστασης.

- Πολιτιστικές (ομιλίες, εκθέσεις, συναυλίες, διακρατικές/διαπολιτιστικές εκδηλώσεις, τηλεμαραθωνίους, θεατρικές παραστάσεις)
- Πορείες διαμαρτυρίας (συμμετοχή σε φιλειρηνικές οργανώσεις που ενδέχεται να καταλήξουν σε εκδηλώσεις υποστήριξης)
- Εκδηλώσεις αιμοδοσίας
- Αθλητικές διοργανώσεις
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Σελ 293, 5^ο Τεύχος, Έκφραση – Έκθεση, εκδ. Ωθηση

Θ.Π.2 Η σημασία τέτοιων εκδηλώσεων είναι μεγάλη.

- Ενημερώνεται, αφυπνίζεται, άρα και ευαισθητοποιείται η κοινή γνώμη ⇒ ασκείται πίεση σε εθνικές κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, ώστε να αναπτύξουν πολιτικές ανθρωποκεντρικές και ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές διαδικασίες, στράτευση στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων
- Εξοικονομούνται πόροι για βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση αναγκών ⇒ δυνατότητα προσφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας σε όσους το έχουν ανάγκη.
- Υπέρβαση του κλοιού της ατομικότητάς μας ⇒ ενίσχυση αλληλεγγύης, συλλογικότητας, κοινής στοχοθεσίας ⇒ Οδηγείται το άτομο στη συνειδητοποίηση των καθηκόντων του απέναντι στην κοινωνία ⇒ διασφάλιση απρόσκοπτης εξελικτικής πορείας της κοινωνίας
- Θεριεύει η ελπίδα πως το κακό δε θα κυριαρχήσει στον κόσμο εφόσον κάθε τέτοια εκδήλωση καλλιεργεί την προσδοκία πως το σκοτάδι δε θα νικήσει το φως.

📖 Απάντηση στο 2^ο ζητούμενο

Θ.Π.3 Στη διαμόρφωση ανθρωπιστικής συνείδησης καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσει η παιδεία.

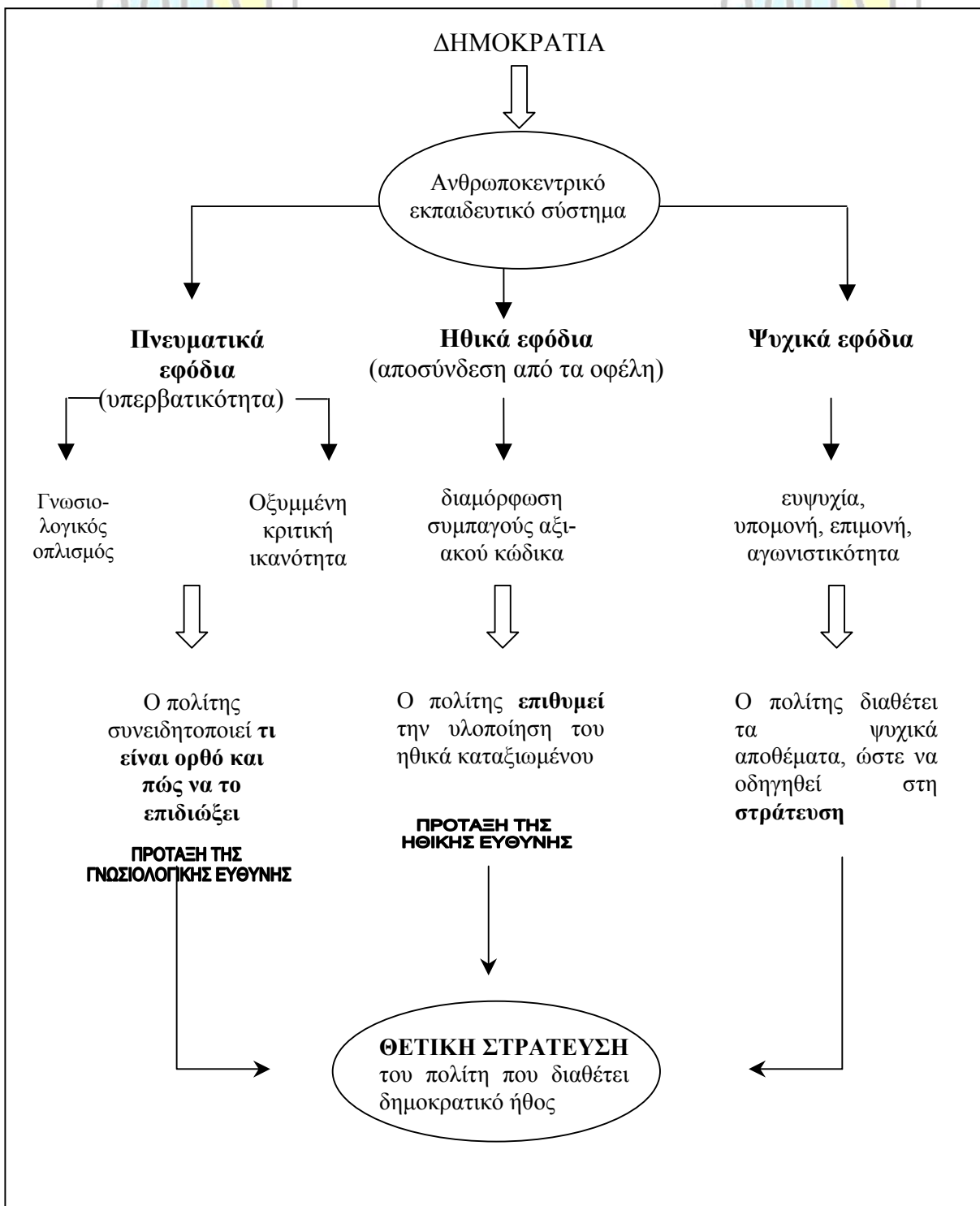
- Πρώτα πρώτα, με την παροχή πνευματικών εφοδίων (γνωσιοθεωρητική κατάρτιση και οξυμμένη κριτική ικανότητα), ο νέος δε δέχεται δόγματα, αξιώματα και αυθεντίες, και υψώνεται σε μία υπερβατική φυσιογνωμία. Αντίθετα, ωριμάζοντας ως άτομο στο κοινωνικό σύνολο βρίσκει τη δύναμη να αμφισβητεί τα κακώς κείμενα ακόμα κι αν οι άλλοι τα θεωρούν δεδομένα, και να εναντιώνεται σε προκαταλήψεις και ανορθόλογες δεσμεύσεις. Έτσι, με την κριτική του ικανότητα συνειδητοποιεί ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες του, με ποιους χειρισμούς θα εξασφαλιστούν, καθώς και ποιες είναι οι αντιφάσεις του οικονομικού, κοινωνικού, πολιτικού και πολιτιστικού γίνεσθαι που εμποδίζουν την πραγμάτωσή τους. Ξέρει να σκέφτεται και να αναζητεί λύσεις. Δεν πιστεύει σε μεσσίες αλλά με την σκέψη του αναπτύσσει κριτικούς μηχανισμούς αντίστασης.
- Ταυτόχρονα, με τα **ηθικά εφόδια** ο μελλοντικός πολίτης έχει συνείδηση του χρέους του καθώς αποσυνδέεται από τα υλικά ή κοινωνικά ανταλλάγματα, σεβόμενος τα δικαιώματα των άλλων και αυτοπεριοριζόμενος, ώστε να αποβλέπει η δράση του στο κοινό καλό. Η ολοκλήρωση δε βρίσκεται στην απληστία και στη βολή, αλλά στον αγώνα για την ευτυχία της ανθρωπότητας. Κάτι τέτοιο, όμως, προϋποθέτει την ακεραίωση της ανθρώπινης προσωπικότητας ώστε τα ανθρώπινα ιδεώδη να μην είναι ετεροκίνητα (επιταγές της θρησκείας, του έθνους, των ηγετών ή του περιβάλλοντος – οικογενειακού, επαγγελματικού κτλ.) αλλά να έχουν βρει τη δικαίωση στην ψυχή κάθε πολίτη.
- Τέλος, με την παροχή **ψυχικών εφοδίων**, το άτομο διαθέτει αγωνιστικότητα και θάρρος. Η ελευθερία αποτελεί απόκτημα που απαιτεί θάρρος και διάθεση αυτοθυσίας για την υπερνίκηση εξωτερικών και, το ίδιο σημαντικών, εσωτερικών περιορισμών. Η ψυχική καλλιέργεια βοηθά το άτομο να αναπτύξει τις εσωτερικές δυνάμεις που απαιτούνται για τη θετική συστράτευσή του στους σκοπούς του κοινωνικού συνόλου.

Επίλογος

Συνοψίζοντας, γνήσιος ανθρωπιστής είναι ο υπεύθυνος άνθρωπος, ο οποίος, προτάσσοντας τη γνωσιολογική και την ηθική ευθύνη του, στρατεύεται θετικά στην κοινωνία με συνέπεια να αναδεικνύεται σε γνήσιο πνευματικό άνθρωπο.

Δείτε και «ΕΚΦΡΑΣΗ-ΕΚΘΕΣΗ», τεύχος 2^ο «Το Πολιτικό Πορτρέτο του Κόσμου μας (Α)», εκδ. ΩΘΗΣΗ, σελ. 41-52

☞ Ενδεικτικά παραθέτουμε τα ακόλουθες 3 σελίδες που απαντούν το 2^ο ζητούμενο του θέματος.

Η διάδοση των ανθρωπιστικών ιδεωδών αποτελεί στόχο μόνο των γνήσιων δημοκρατικών καθεστώτων. Μια γνήσια δημοκρατική κοινωνία οφείλει να παράσχει στους πολίτες τα κατάλληλα πνευματικά, ηθικά και ψυχικά εφόδια, ώστε να καταστούν αυτοί ικανοί να εντοπίζουν τα κακώς κείμενα, να επιθυμούν τη βελτίωση των κοινωνικών δομών μέσω της υλοποίησης στόχων που προάγουν το κοινό καλό, και να μάχονται προς αυτή την κατεύθυνση.

**Πνευματικά
εφόδια**
(υπερβατικότητα)

Πιο αναλυτικά, με την παροχή πνευματικών εφοδίων (γνωσιοθεωρητική κατάρτιση και οξυμμένη κριτική ικανότητα), ο άνθρωπος δε δέχεται δόγματα, αξιώματα και αυθεντίες, και υψώνεται σε μία **υπερβατική φυσιογνωμία**. Αντίθετα, βρίσκει τη δύναμη να αμφισβητεί τα κακώς κείμενα, ακόμα και αν οι άλλοι τα θεωρούν δεδομένα, και να εναντιώνεται σε προκαταλήψεις και ανορθόλογες δεσμεύσεις. Έτσι, με την κριτική του ικανότητα συνειδητοποιεί ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες του, με ποιους χειρισμούς θα εξασφαλιστούν, καθώς και ποιες είναι οι αντιφάσεις του οικονομικού, κοινωνικού, πολιτικού και πολιτιστικού γίνεσθαι που εμποδίζουν την πραγμάτωσή τους. Ξέρει να σκέφτεται και να αναζητεί λύσεις. Δεν πιστεύει σε μεσσίες, αλλά με τη σκέψη του αναπτύσσει κριτικούς μηχανισμούς αντίστασης.

**Ηθικά
εφόδια**
(αποσύνδεση
από τα οφέλη)

Ταυτόχρονα, με τα **ηθικά εφόδια** ο πολίτης έχει συνείδηση του χρέους του καθώς **αποσυνδέεται από τα υλικά ή κοινωνικά ανταλλάγματα**, σεβόμενος τα δικαιώματα των άλλων και αυτοπεριοριζόμενος, ώστε να αποβλέπει η δράση του στο κοινό καλό. Η ολοκλήρωση δε βρίσκεται στην απληστία και στη βολή, αλλά στον αγώνα για την ευτυχία ης ανθρωπότητας. Κάτι τέτοιο, όμως, προϋποθέτει την ακεραίωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, ώστε τα ανθρώπινα ιδεώδη να μην είναι ετεροκίνητα (επιταγές της θρησκείας, του έθνους, των ηγετών ή του περιβάλλοντος - οικογενειακού, επαγγελματικού κτλ.) αλλά να έχουν βρει τη δικαίωση στην ψυχή κάθε πολίτη.

**Ψυχικά
εφόδια**

Τέλος, με την παροχή ψυχικών εφοδίων, ο πολίτης διαθέτει **αγωνιστικότητα και θάρρος**. Η ελευθερία ουδέποτε υπήρξε δώρο. Ανέκαθεν υπήρξε απόκτημα που απαιτούσε θάρρος και διάθεση αυτοθυσίας για την υπερνίκηση εξωτερικών και, το ίδιο σημαντικών, εσωτερικών περιορισμών. Η ψυχική καλλιέργεια βοηθά το άτομο να αναπτύξει τις εσωτερικές δυνάμεις που απαιτούνται για τη **στράτευση** του.

Συνοψίζοντας, **γνήσιος ανθρωπιστής είναι ο υπεύθυνος άνθρωπος**, ο οποίος, προτάσσοντας τη γνωσιολογική και την ηθική ευθύνη του, στρατεύεται θετικά στην κοινωνία, με συνέπεια να **αναδεικνύεται σε γνήσιο πνευματικό άνθρωπο**.

7. ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

Όπως είπαμε ήδη (βλ. σελ. 15, 1 η έννοια της ευθύνης), χρέος είναι το καθήκον που εκπορεύεται από τις ηθικές - μη θεσμοθετημένες αξίες, επιτάσσοντας στο άτομο να δράσει κατά ένα συγκεκριμένο, συμβατό με αυτές τις αξίες, τρόπο. Δεδομένου ότι οι ανθρωπιστικές αξίες εντοπίζονται σε κάθε πεδίο ανθρώπινης δράσης (ατομικός, κοινωνικός, εθνικός και διεθνής χώρος) διαμορφώνονται, κατά τρόπο αντίστοιχο, τα βασικά καθήκοντα του ανθρώπου, το χρέος του, δηλαδή, απέναντι στον εαυτό του, απέναντι στο συνάνθρωπο, απέναντι στην κοινωνία, απέναντι στην πατρίδα και απέναντι στον κόσμο γενικά. Παρακολουθήστε στον επόμενο πίνακα ποια καθήκοντα εκπορεύονται από τις διαχρονικές ανθρωπιστικές αξίες στα διάφορα πεδία δράσης του ατόμου.

<p style="text-align: center;">Αξίες σε ατομικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ελευθερία (σωματική, οικονομική, πολιτική, πνευματική, ηθική) ▪ αυτοσυνειδησία ▪ αξιοπρέπεια ▪ εντιμότητα, ακεραιότητα ▪ κατάκτηση της γνώσης ▪ ανάπτυξη των πνευματικών δυνάμεων (λογική, κρίση, οξυδέρκεια κλπ) 	<p style="text-align: center;">Καθήκοντα του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ επιδίωξη ατομικής ανεξαρτησίας, αυτογνωσίας, αυτοεκτίμησης και αυτοσεβασμού ▪ πνευματική εξύψωση ▪ υλοποίηση επαγγελματικών και ευρύτερα προσωπικών στόχων ▪ υπεράσπιση σωματικής ακεραιότητας ▪ αυτοέλεγχος
<p style="text-align: center;">Αξίες σε κοινωνικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ αλληλεγγύη, αλτρουιστικό πνεύμα ▪ αλληλοσεβασμός ▪ συνεργασία ▪ ομόνοια ▪ συναδέλφωση 	<p style="text-align: center;">Καθήκοντα απέναντι στο συνάνθρωπο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ειλικρίνεια ▪ ανυστεροβουλία ▪ ευγένεια ▪ σεβασμός της ανθρώπινης προσωπικότητας ▪ συνειδητή αναγνώριση της ελευθερίας των άλλων ▪ υπεράσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου

<ul style="list-style-type: none"> ▪ αξιοκρατία ▪ ισότητα ▪ ισονομία ▪ ισηγορία ▪ κοινωνική δικαιοσύνη ▪ πνευματική ανεκτικότητα 	<p>Καθήκοντα απέναντι στην κοινωνία</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ πρόταξη του κοινωνικού συμφέροντος, ανιδιοτέλεια ▪ διασφάλιση της απρόσκοπτης εξελικτικής πορείας της κοινωνίας ▪ πίστη στις δημοκρατικές διαδικασίες και περιφρούρησή τους ▪ ενεργός συμμετοχή στις κοινωνικές διαδικασίες, στράτευση στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων
<p>Αξίες σε εθνικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ φιλοπατρία ▪ εθνική ελευθερία και ανεξαρτησία ▪ εθνική υπερηφάνεια 	<p>Καθήκοντα απέναντι στην πατρίδα</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ αυτοθυσία ▪ δέσμευση όλων των ζωτικών, πνευματικών και ψυχικών δυνάμεων στην υπηρεσία της ιδέας της πατρίδας ▪ σεβασμός προς την εθνική παράδοση, διαφύλαξη των γόνιμων στοιχείων της και σύζευξή τους με τις πολιτιστικές κατακτήσεις άλλων λαών.
<p>Αξίες σε διεθνές επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ειρήνη, αφοπλισμός ▪ διεθνής αλληλεγγύη 	<p>Καθήκοντα απέναντι στον κόσμο</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων απανταχού της γης, συμπαράσταση στους κατατρεγμένους

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η επιλογή του κειμένου εκτιμάται ότι ανταποκρίνεται στις κειμενικές κατηγορίες που εξετάζονται στη Γ' Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για απόσπασμα από επιστημονικό περιοδικό (περιοδικό Ευθύνη, τεύχος 42, Δεκέμβριος 2006). Η δομή του κειμένου είναι λογική και ο λόγος κατανοητός και προσφέρεται για εφαρμογή τεχνικών πύκνωσης. Η ερώτηση κατανόησης (B1) καθίσταται άμεσα κατανοητή και το κείμενο δίνει την υποστηρικτική δυνατότητα ώστε ο μαθητής να αναπτύξει την επιχειρηματολογία. Ο εντοπισμός των επικλήσεων στην αυθεντία (B2) είναι ευδιάκριτος στο κείμενο ενώ οι ασκήσεις B3 και B4 που αφορούν το λεξιλόγιο και τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα είναι συμβατές με τους βασικούς στόχους του μαθήματος. Τέλος, το θέμα της παραγωγή λόγου κρίνεται ως εύληπτο από το μαθητή, πηγάζει από τη διδακτέα ύλη του σχολικού βιβλίου και τα ερωτήματά του θεωρούνται ξεκάθαρα.

Οι μαθητές μας είχαν προετοιμαστεί τόσο για την αναγνώριση της επίκλησης στην αυθεντία (τεύχος «Πειθώ», σελ.24) όσο και για την απάντηση που αφορά στη γλώσσα του κειμένου (τεύχος «Θεωρητικές Επισημάνσεις», σελ.71). Ως προς την παραγωγή λόγου το περιεχόμενο της απάντησης θα μπορούσε να αντληθεί μέσα από τις σελίδες που δίνονται ανωτέρω και τις σελίδες 113-114, τεύχος 3^ο, «Το Πολιτικό Πορτρέτο του Κόσμου μας Β» καθώς επίσης και από αναφορές στο επαναληπτικό φυλλάδιο «31 θέματα άμεσης προτεραιότητας» (σελ.20) όπου αναπτύσσεται το θέμα του ανθρωπισμού.

